

“ถนนหนทาง” สารคดีภาพลักษณ์ย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม เมืองหนานหนิง : สามถนน สองตรอกชอกชอย

“Streets and Lanes” A Documentary the City Image of Nanning’s Historical
and Cultural District: Three Streets and Two Alleys

Received
Revised
Accepted

January 31, 2023
February 17, 2023
March 27, 2023

Gao Chao¹
บุญชู บุญลิขิตศิริ²
รสา สุนทรายุทธ³

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ใช้การศึกษาภาพลักษณ์เมืองเป็นจุดเริ่มต้นทางทฤษฎี วางภาพลักษณ์ของเมืองหนานหนิงภายใต้กรอบการวิจัยภาพลักษณ์เมืองทั่วไป โดยมุ่งเน้นไปที่สามถนน สองตรอกชอกชอยซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของเมืองที่มีเอกลักษณ์ในหลาย ๆ ด้าน เช่น การค้า วัฒนธรรม สถาปัตยกรรมและประวัติศาสตร์ โดยทำการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยทางเอกสาร การวิจัยภาคสนาม การวิเคราะห์กรณีศึกษาและการสำรวจด้วยแบบสอบถาม จากนั้นใช้รูปแบบของภาพที่มีชีวิตชีวา การเล่าเรื่องผ่านวิดีโอในชีวิตประจำวันและประวัติศาสตร์มาสู่ตามข้อเท็จจริง ร้อยเรียงโชคชะตาของผู้คนและการเปลี่ยนแปลงของเมืองเข้าด้วยกัน บันทึกความทรงจำของเมือง และสร้างสรรค์เป็นสารคดีเรื่อง “ถนนหนทาง” ซึ่งเป็นการสร้างภาพลักษณ์ของเมืองหนานหนิงให้น่าดึงดูดใจ และช่วยเสริมสร้างความทรงจำทางวัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของท้องถิ่นให้กับผู้คน

คำสำคัญ : ภาพลักษณ์เมืองหนานหนิง, สามถนนสองตรอกชอกชอย, สารคดี

¹ นิสิตหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร.ที่ปรึกษาหลัก สาขาทัศนศิลป์และการออกแบบ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ดร.ที่ปรึกษาร่วม สาขาการออกแบบผลิตภัณฑ์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Abstract

Based on the theory of urban image research, this study takes Nanning's urban image as the representative under the framework of overall urban image research, and focuses on three streets and two alleys, a city symbol with multiple attributes such as commerce, culture, architecture and history, through the use of literature review, field research, case study and questionnaire survey. With vivid visual patterns, daily video narratives, and realistic objective oral history, the documentary film “In the Streets and Alleys” weaves together individual destinies and urban changes, and it is also an attempt to write the memory of the city, which builds up the charming city image of Nanning and strengthens people's cultural memory and local identity.

Keywords: Nanning city image, three streets and two alleys, documentary film

บทนำ

การขยายตัวของเมืองที่กำลังพัฒนาไปอย่างรวดเร็วได้เปลี่ยนเมืองที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นหลักให้เป็นเมืองแห่งการแข่งขันหลายระดับทั้งการพัฒนาทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสังคม ภาพลักษณ์ของเมืองเป็นมิติสำคัญของอำนาจละมุน (Soft Power) ของวัฒนธรรมเมือง ภาพลักษณ์เมืองในฐานะที่เป็นส่วนสำคัญของอำนาจละมุนทางวัฒนธรรมมีภารกิจสำคัญสองประการคือ ภาพลักษณ์เมืองที่ถูกเผยแพร่ภายในจะเป็นการเสริมสร้างเอกลักษณ์และความภาคภูมิใจให้กับประชาชนของเมือง ในอีกด้านหนึ่ง ภาพลักษณ์เมืองที่ถูกเผยแพร่สู่โลกภายนอกจะช่วยส่งเสริมชื่อเสียงและอิทธิพลของเมือง เพราะฉะนั้น การเผยแพร่สินทรัพย์ไม่มีตัวตนอย่างภาพลักษณ์เมืองผ่านช่องทางที่เป็นไปได้ต่าง ๆ จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกเมืองควรให้ความสำคัญ และเมื่อเปรียบเทียบกับภาพยนตร์โฆษณาชวนเชื่อ ละครโทรทัศน์ วิดีโอสั้น ตลอดจนรูปแบบการสร้างภาพลักษณ์เมืองประเภทอื่น ๆ สารคดีในฐานะที่เป็นงานวิดีโอที่บันทึกเรื่องราวความเป็นจริงจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างและถ่ายทอดภาพลักษณ์ที่แท้จริงของเมือง

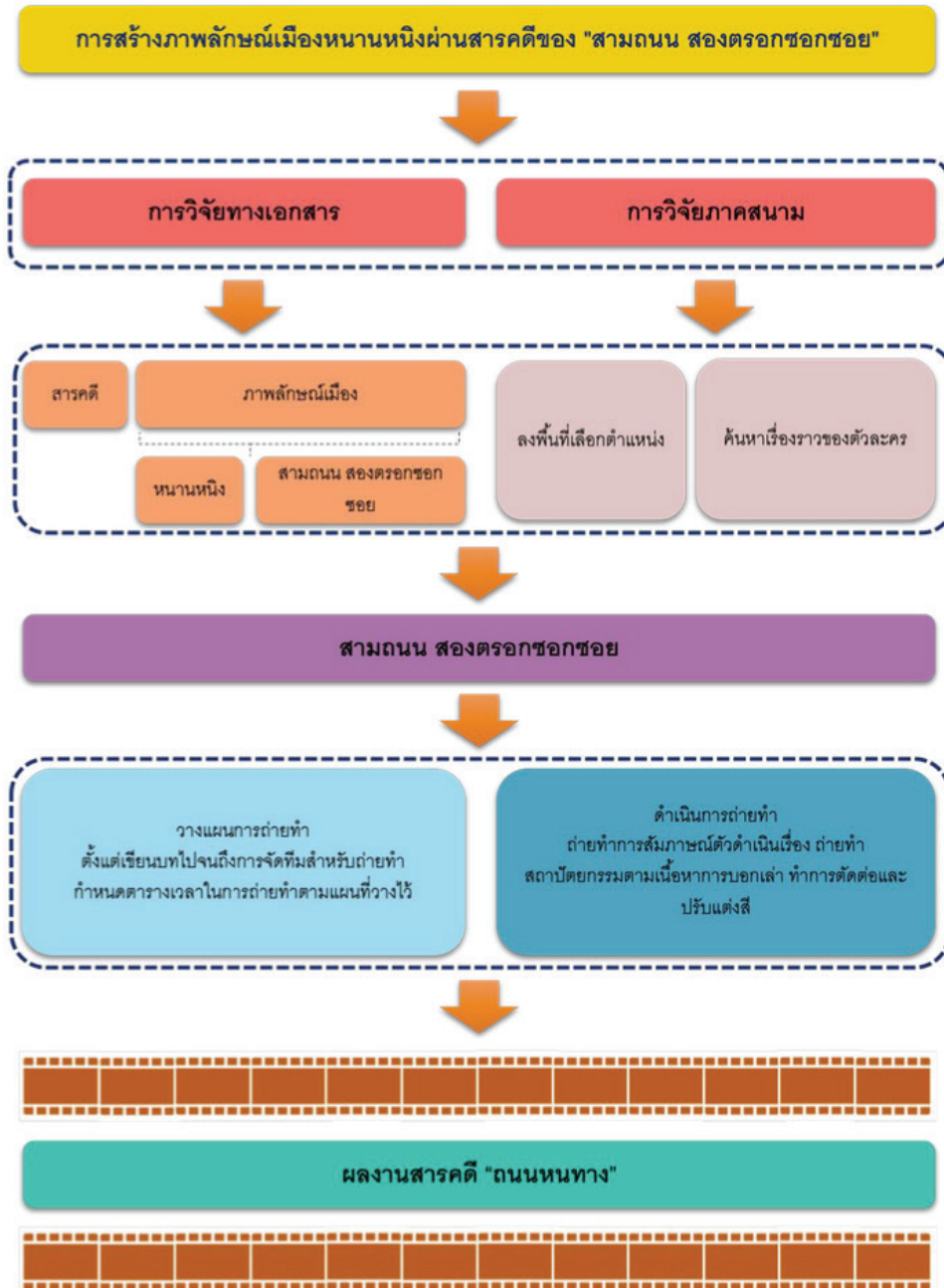
หนานหนิงเป็นเมืองหลักในภูมิภาคอ่าวตังเกี๋ย เป็นประตูสู่อาเซียนของมณฑลกวางสี เป็นเมืองชายแดนที่สำคัญและยังเป็นที่มาของการค้าที่มีชื่อเสียงของประเทศจีนมาตั้งแต่สมัยโบราณ มีมรดกทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งและมีเอกลักษณ์เฉพาะของภูมิภาค การดำเนินการตามยุทธศาสตร์ระดับชาติได้ให้โอกาสและช่องทางที่ดีแก่หนานหนิงในการสร้างภาพลักษณ์ของเมือง และการสร้างภาพลักษณ์ของเมืองหนานหนิงก็ได้นำไปสู่ยุคทองของการพัฒนาเช่นกัน ซึ่งวิธีการเผยแพร่ภาพลักษณ์เมืองและการสร้างพื้นที่เมืองในอุดมคติผ่านสารคดีก็เป็นหัวข้อวิจัยที่ต้องการได้รับการให้ความสำคัญอย่างเร่งด่วนในสังคมปัจจุบัน

การศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับประเภทสารคดีที่เกี่ยวกับภาพลักษณ์เมืองและการสร้างภาพลักษณ์เมืองด้วยการถ่ายทำสารคดีย่าน “สามถนนและสองตรอก” ของหนานหนิง วิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบันของสารคดีการสร้างภาพลักษณ์เมือง ตลอดจนการสรุปกลยุทธ์และวิธีการใหม่ ๆ ในการสร้างภาพลักษณ์ให้กับเมืองหนานหนิง เพื่อเสริมเนื้อหาเชิงทฤษฎีและขยายมุมมองการวิจัยจะกลายเป็นกรณีศึกษาที่มีนัยสำคัญต่อการยกระดับภาพลักษณ์ของเมืองหนานหนิงผ่านงานภาพยนตร์และโทรทัศน์ในอนาคต และภายใต้โอกาสการพัฒนาที่ดีของช่องทางทางบก-ทางทะเลแห่งใหม่ทางภาคตะวันตกและการก่อสร้างศูนย์แลกเปลี่ยนข้อมูลสารสนเทศจีน-อาเซียน (China – ASEAN Information Harbor) นั้น การวิเคราะห์และอธิบายว่าสารคดีจะสามารถสร้างภาพลักษณ์ของเมืองหนานหนิงให้มีความสำคัญในทางปฏิบัติมากขึ้นอย่างไร จะกลายเป็นข้อมูลอ้างอิงว่าหนานหนิงจะสามารถสร้างภาพลักษณ์ของเมืองให้ตรงตามเอกลักษณ์ของตัวเองได้อย่างไร ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างการประชาสัมพันธ์ไปยังภายนอก สร้างสภาพแวดล้อมการพัฒนาที่ดี ดึงดูดการลงทุนและยกระดับความน่าสนใจ ตลอดจนอิทธิพลของเมืองได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะเดียวกัน การเลือกย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสามถนน สองตรอกชกชอกซอยมาเป็นสื่อกลางที่สำคัญ ไม่เพียงแต่เป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการรับรู้และความนิยมของเมืองเท่านั้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างเอกลักษณ์ของเมืองให้กับพลเมืองในท้องถิ่นอีกด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลักษณะเฉพาะและรูปแบบเทคนิคกระบวนการสร้างสรรค์สารคดีสำหรับเป็นแนวทางการสร้างภาพลักษณ์เมือง
2. เพื่อศึกษาข้อมูลประวัติศาสตร์ สัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมของเมืองหนานหนิงและสามถนนสองตรอกชกชอกซอย
3. เพื่อสร้างสรรค์สารคดีเกี่ยวกับภาพลักษณ์ย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเมืองหนานหนิง “สามถนน สองตรอกชกชอกซอย”

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Gao Chao, 2022)

ขอบเขตการวิจัย

1.ขอบเขตด้านเวลา

ค.ศ. 1901 จนถึงปัจจุบัน (ตั้งแต่มีการเปิดเมืองหนานหนิงในราชวงศ์ชิงจนถึงยุคสาธารณรัฐจีน และยุคการก่อตั้งประเทศจีนใหม่จนถึงปี ค.ศ. 2021)

2.ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ของงานวิจัยนี้คือ “สามถนน สองตรอกชอกชอย” ซึ่งหมายถึงพื้นที่ที่ล้อมรอบด้วยถนนเฉาหยาง ถนนหมินจู ถนนเจียงเป้ย ถนนเจียงฟิง ถนนเหวินหมิน ถนนต้าถง และถนนสิงฮั่น โดยมีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 0.324 ตารางกิโลเมตร(Bai Yuanjun,2017) โดย“สามถนน” หมายถึงถนนชิงหนิง ถนนเจียงฟิงและถนนหมินเซิง ส่วน “สองตรอกชอกชอย” หมายถึง ตรอกจินซือและตรอกหยินซือโบราณที่สร้างขึ้นตั้งแต่สมัยราชวงศ์หมิงและชิง

3.ขอบเขตด้านการสร้างสรรค์

จากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ของเมืองหนานหนิงและย่านสามถนน สองตรอกชอกชอย และการสำรวจสถาปัตยกรรมและความทรงจำของบุคคลและกลุ่มคนในย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งนี้ จะนำมาสร้างสรรค์เป็นสารคดีภาพลักษณ์เมืองของย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม “สามถนน สองตรอกชอกชอย” ของหนานหนิง เพื่อถ่ายทอดบรรยากาศทางวัฒนธรรมอันลึกซึ้งและเอกลักษณ์ประจำภูมิภาคของเมืองหนานหนิงให้กับผู้คน

ภาพที่ 2 เส้นทางการลงพื้นที่ย่าน “สามถนน สองตรอกชอกชอย” ของเมืองหนานหนิง
(ที่มา :สำนักทรัพยากรธรรมชาติทางสถปี2022 ปรับปรุงโดยผู้วิจัย)

วิธีดำเนินการวิจัย

1.การเก็บรวบรวมข้อมูลทางเอกสารและการวิเคราะห์กรณีศึกษา

การรวบรวมข้อมูลทางเอกสารแบ่งออกเป็น 2 ประเภท 1.เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสารคดีเมือง

2.ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของเมืองหนานหนิงและย่านสามถนนสองตรอกชอกชอย สำหรับการ

วิเคราะห์กรณีศึกษา ได้คัดเลือกสารคดี 6 เรื่องเป็นกรณีศึกษา ซึ่งการคัดเลือกเป็นไปตามหลักการของความหลากหลายของตัวอย่าง โดยจะคัดเลือกกรณีศึกษาที่สามารถนำมาวิเคราะห์ในด้านต่างๆ เช่น เนื้อหา หน่วยการผลิต และระยะเวลาของสารคดี

2. การลงพื้นที่ภาคสนามและการสัมภาษณ์เชิงลึก

ศึกษาภูมิหลังของเมืองหนานหนิงตั้งแต่เปิดทำการเป็นท่าเรือในปี 1901 และทำความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาทางประวัติศาสตร์ของหนานหนิงกับย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม “สามถนน สองตรอกชอกชอย” โดยจุดสำคัญของการลงพื้นที่คือพื้นที่ที่มีการรีออลและสร้างใหม่เสร็จสมบูรณ์แล้ว และพื้นที่ความคืบหน้าของการรีออลและการก่อสร้างระยะที่สองของย่านนี้ โดยจะทำการสำรวจการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมในประวัติศาสตร์ ที่อยู่อาศัยและการดำเนินธุรกิจในสถาปัตยกรรมที่อยู่ภายในย่านนี้ ตลอดจนการสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ที่กระจายอยู่ในย่านนี้ พร้อมกับมีการคัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ 7 คนเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งแต่ละคนจะมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับสามถนนสองตรอกชอกชอย และมีภูมิหลังที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่แตกต่างกัน

3. การศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทำการศึกษาเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมทางเอกสารและการลงพื้นที่ภาคสนามซึ่งได้มาซึ่งองค์ประกอบที่เป็นแนวทางในการผลิต ออกแบบ สร้างสรรค์ผลงานสารคดีเกี่ยวกับภาพลักษณ์ย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเมืองหนานหนิง “สามถนน สองตรอกชอกชอย”

ผลการวิจัย

1. แนวทางการสร้างภาพลักษณ์เมืองด้วยสารคดี

ภาพลักษณ์เมืองแบ่งออกเป็นภาพลักษณ์ชั้นในและภาพลักษณ์ชั้นนอก ภาพลักษณ์ชั้นนอกหมายถึงสภาพแวดล้อมตามสภาพความเป็นจริง เช่น ภูมิทัศน์และลักษณะของเมือง ส่วนภาพลักษณ์ชั้นในหมายถึงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของเมืองและความประทับใจโดยรวมของผู้คนในเมือง (Park.R.E1,987) โดยภาพลักษณ์ชั้นนอกและภาพลักษณ์ชั้นในยังสามารถแบ่งออกเป็น “ภาพลักษณ์ทางกายภาพ” และ “ภาพลักษณ์ทางจิตวิญญาณ” กล่าวคือ ในขณะที่สารคดีแสดงภาพลักษณ์ของเมืองผ่านภาพของท้องถนน โบราณสถานและสิ่งอำนวยความสะดวกในเมืองนั้น สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นส่วนหนึ่งของภาพลักษณ์ทางกายภาพ ส่วนภาพลักษณ์ทางจิตวิญญาณจะเป็นแสดงออกทางอ้อมผ่านคำพูดและการกระทำของประชาชนผู้อาศัยอยู่ในเมืองหรือผู้ประกอบอาชีพในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในเมือง โดยองค์ประกอบเหล่านี้จะเผยให้เห็นถึงภาพลักษณ์ของเมืองอย่างมีมิติ บทบาทของสารคดีในการสร้างภาพลักษณ์เมืองคือสามารถสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่และขนบธรรมเนียมประเพณีของเมือง แสดงออกถึงความหมายแฝงทางวัฒนธรรมและแก่นแท้ทางจิตวิญญาณของเมือง ตลอดจนแสดงให้เห็นถึงความสามารถและระดับในการบริหารดูแลเมือง

ซึ่งในการเลือกองค์ประกอบสำหรับการสร้างสรรค์นั้นควรเน้นไปที่สถาปัตยกรรมและผู้คนในเมือง เพราะสถาปัตยกรรมเป็นส่วนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะมากที่สุดของสภาพแวดล้อมในเมือง และยังถือเป็นนามบัตรและสัญลักษณ์ของเมืองอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงกลายเป็นองค์ประกอบแรกสำหรับการสร้างภาพลักษณ์ของเมือง นอกจากนี้ สิ่งที่น่าประทับใจที่สุดเกี่ยวกับเมืองก็คือสภาพความเป็นอยู่ของผู้คน ทำให้ผู้คนที่อาศัยอยู่ในเมืองก็กลายเป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดภาพลักษณ์ของเมือง และมุมมองที่นำไปใช้ในการสร้างสรรค์ก็ควรเป็นการบอกเล่า “เรื่องราวของเมือง” ผ่าน “เรื่องราวของผู้คน” เพราะการใช้มุมมองของผู้คนในการเล่าเรื่องนั้นสามารถส่งเสริมการยอมรับภาพลักษณ์ของเมืองได้ดีขึ้น

2. สัญลักษณ์ที่โดดเด่นของภาพลักษณ์เมืองหนานหนิง “สามถนน สองตรอกชอกชอย”

ถนนชิงหนิง ถนนหมินเซิง ถนนเจียฟิง ตรอกจินซือ ตรอกหยินซือที่เป็นตัวแทนของย่านสามถนนสองตรอกชอกชอยของเมืองหนานหนิงสมัยโบราณนั้นเริ่มเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์ซ่ง และรุ่งเรืองในช่วงปลายราชวงศ์ซ่งและยุคราชอาณาจักรจินตอนต้น และในฐานะที่เป็นย่านเก่าแก่ที่เป็นพยานแห่งความเจริญรุ่งเรืองทางการค้าที่มีอายุร้อยปีของเมืองหนานหนิง พื้นที่ “สามถนนสองตรอกชอกชอย” ก็ได้ทั้งมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ไว้เป็นจำนวนมาก

(1) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ประกอบด้วยสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยสมัยโบราณ ตึกฉีโหลว(ตึกแถวที่มีระเบียงที่ทำหน้าที่เป็นกันสาดยื่นออกมาบังทางเท้าหน้าตึก) และอาคารที่ทำการสมาคม สถาปัตยกรรมในตรอกจินซือจะตั้งอยู่ที่ส่วนกลางของถนนชิงหนิงในเมืองหนานหนิง ซึ่งจะมีผู้คนอาศัยอยู่ทั้งทิศเหนือและทิศใต้ โดยสถาปัตยกรรมจะเป็นบ้านแบบเรือนสี่ประสานที่มีโครงสร้างจากไม้และอิฐ ซึ่งสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยทางทิศเหนือทั้ง 10 แห่งได้รับการอนุรักษ์ไว้เป็นอย่างดี เป็นกลุ่มสถาปัตยกรรมที่อยู่อาศัยที่โดดเด่นที่สุดในเมืองเก่าหนานหนิงตั้งแต่สมัยราชวงศ์ซ่งจนถึงสมัยสาธารณรัฐจีน หอเก็บน้ำที่ตั้งอยู่ที่สี่แยกของถนนซินหัวและถนนต่งหยาง ตั้งชื่อตามชื่อของถนนซินหัว หอเก็บน้ำนี้ถูกสร้างขึ้นในปี ค.ศ. 1936 มีความสูง 40 เมตรและมีโครงสร้างเป็นเหล็กทั้งหมด เป็นจุดที่สูงที่สุดและน่าตื่นตาตื่นใจที่สุดในหนานหนิงในสมัยนั้น และได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของเมืองหนานหนิงเมื่อปี ค.ศ. 1994 วิทยาลัยซินฮู่ตั้งอยู่ที่เลขที่ 42 ถนนเจียฟิงของเมืองหนานหนิง สร้างขึ้นโดยสมาชิกของสมาคมซินฮู่ของชาวกวางตุ้งที่อาศัยอยู่ในหนานหนิง สถาปัตยกรรมที่นี่เป็นอาคารที่มีโครงสร้างเป็นไม้และอิฐแข็งบนคานยกสูง แบ่งออกเป็นสามห้องโถง ได้แก่ ห้องโถงด้านหน้า ห้องโถงกลาง และห้องโถงด้านหลัง ครอบคลุมพื้นที่กว่า 800 ตารางเมตร เป็นอาคารโบราณที่มีการอนุรักษ์ที่สมบูรณ์ที่สุด ขนาดใหญ่ที่สุด และแสดงออกถึงศิลปะสถาปัตยกรรมแบบหลังหนานได้ดีที่สุดในเมืองหนานหนิง (Cities: Historic Districts and Historic Building Preservation, 2012)

(2) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ประกอบด้วยอุปการทรง ตลาด สมาคม อาหาร และงานหัตถกรรมพื้นบ้าน

อุปการทรงเป็นหนึ่งในสี่ละครท้องถิ่นที่สำคัญของมณฑลกลวงสี แพร่หลายในมณฑลกลวง

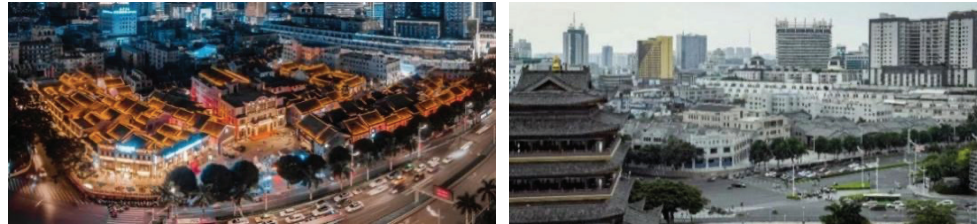
สี่ กวางตุ้ง ยูนนานและก๊วยโจว ได้รับการตั้งชื่อตามชื่อย่อของเมืองหนานหนิงที่มีชื่อว่า “ยง” อุปรากรยงได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติชุดที่สองในปี 2007 ก๊วยเตี้ยวเซ็งจ๋า (ก๊วยเตี้ยวเส้นสด แต่เดิมเป็นอาหารอันโอชะของชาวนาดั้งเดิมที่ทำขึ้นในโอกาสพิเศษเพื่อเฉลิมฉลองการเก็บเกี่ยว วัตถุดิบหลักคือข้าวคุณภาพสูงที่ขึ้นชื่อในท้องถิ่น และเนื้อสัตว์จะเป็นหมูสดที่ขึ้นชื่อในท้องถิ่น รสชาติกลมกล่อมและเป็นเอกลักษณ์ สำหรับหัตถกรรมการตีทองเป็นเทคนิคการทำสร้อยคอ สร้อยข้อมือและเครื่องประดับต่าง ๆ ที่ผ่านการหล่อหลอมด้วยอุณหภูมิสูงและตีขึ้นรูปพร้อมกับการเจียรและขัดเงาด้วยเครื่องมือ ซึ่งร้านทำทองขนาดเล็กใหญ่ในตรอกจินซือในหนานหนิงก็ได้รับการสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ และ “เทคนิคการทำทองแบบดั้งเดิมของตรอกจินซือ” ก็ได้รับการขึ้นทะเบียนให้อยู่ในรายชื่อตัวแทนมรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ระดับภูมิภาคของเขตปกครองตนเองชุดที่ 8 ด้วย

ภาพที่ 3 อุปรากรยง ก๊วยเตี้ยวเซ็งจ๋า หัตถกรรมการตีทอง (Gao Chao, 2022)

ย่านสามถนนสองตรอกชอกชอยมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ศิลปะ เศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวที่แข็งแกร่ง ในด้านของคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบของถนนและตรอกชอกชอยในย่านนี้มีความสมบูรณ์ สถาปัตยกรรมสมัยราชวงศ์หมิงและราชวงศ์ชิงมีขนาดใหญ่ และพื้นที่ก็ได้มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีชื่อเสียงในประวัติศาสตร์ ซึ่งกลุ่มคนเหล่านี้ได้มีอิทธิพลสำคัญต่อกระบวนการทางประวัติศาสตร์ของสังคมในขณะนั้นเป็นอย่างมาก ในด้านของคุณค่าทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมสถาปัตยกรรม วัฒนธรรมบุคคลที่มีชื่อเสียง วัฒนธรรมอุปรากร วัฒนธรรมหัตถกรรม วัฒนธรรมพื้นบ้าน และวัฒนธรรมอาหารมีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลาย ทรัพยากรทางวัฒนธรรมเหล่านี้มีคุณค่าอย่างยิ่งในการหล่อหลอมภาพลักษณ์ของเมืองและยกระดับอิทธิพลทางวัฒนธรรมของเมืองหนานหนิง ในด้านของคุณค่าทางศิลปะ อุปรากรท้องถิ่นและงานฝีมือแบบดั้งเดิมมีอิทธิพลอย่างกว้างขวาง อุปรากรยงได้รับการขึ้นทะเบียนให้อยู่ในรายชื่อมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของชาติ และงานฝีมือแบบดั้งเดิม เช่น หัตถกรรมการตีทอง และการทำเส้นก๊วยเตี้ยวล้วนก็มีคุณค่าทางศิลปะเป็นอย่างมาก ในด้านของคุณค่าทางธุรกิจ การใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมและพื้นที่ของย่านนี้มีประสิทธิภาพ การผสมผสานระหว่างการค้าแบบดั้งเดิมและการค้าสมัยใหม่เข้าด้วยกันอย่างลงตัว สามารถก่อให้เกิดการพัฒนาที่หลากหลายของการค้าแบบดั้งเดิมและอุตสาหกรรมวัฒนธรรมสมัยใหม่ ซึ่งสามถนนสามตรอกชอกชอยจะ

ช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในภูมิภาคให้ดีขึ้น และทำให้คุณค่าทางเศรษฐกิจที่สำคัญของย่านนี้เกิดขึ้นจริง และสำหรับด้านของคุณค่าทางการท่องเที่ยว ทรัพยากรทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของย่านนี้มีบทบาทด้านการศึกษาทางสังคมที่สำคัญ และการพัฒนาการท่องเที่ยวของย่านนี้ก็สามารถให้บทบาทด้านการศึกษาทางสังคมได้เช่นกัน

ภาพที่ 4 ภาพกลางวันและกลางคืนของย่านสามถนนสองตรอกชอกชอย (Gao Chao, 2022)

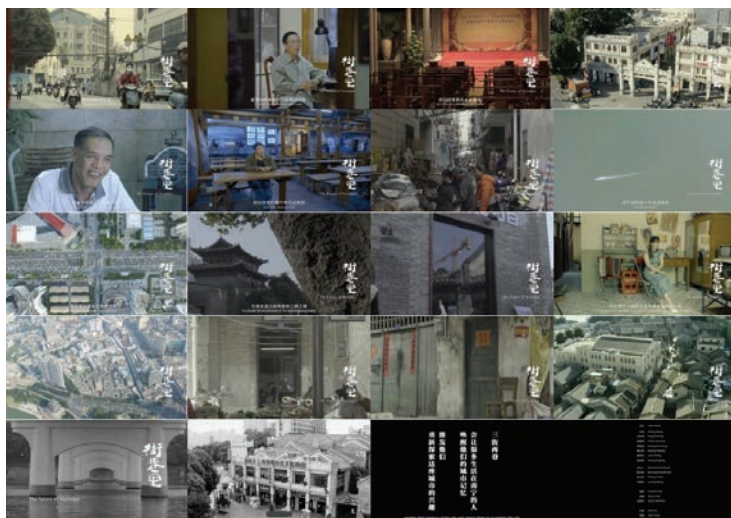
3. การสร้างสรรค์ผลงานสารคดี

สำหรับสถานที่ในการถ่ายทำ ผู้วิจัยทำการสำรวจย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมสามถนนสองตรอกชอกชอยด้วยการลงพื้นที่จริงและการสำรวจด้วยการบินถ่ายภาพทางอากาศตามแผนการลงพื้นที่ภาคสนาม สุดท้ายกำหนดภูมิทัศน์ของเมืองและสถาปัตยกรรมที่มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน 3 ประเภทเพื่อเป็นสถานที่ถ่ายทำสุดท้ายของการศึกษานี้ หนึ่งคือ ถนนการค้าเชิงวัฒนธรรมดั้งเดิมของหนานหนิง ได้แก่ ถนนสุข ถนนชินหัว ถนนหังเหอ ถนนเจียฟ่ง ถนนชินหนิง ถนนอันเปยเซีย สองคือ สถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นในสมัยราชวงศ์ชิงและสาธารณรัฐจีน ได้แก่ อาคารพาณิชย์และอยู่อาศัยต่งต่าถึง ตรอกจินซือ ตรอกหยินซือ สมาคมเยวตงและวิทยาลัยซินฮุย สามคือ สถาปัตยกรรมสาธารณะ ได้แก่ ประตูทางซีเหมิน วัดเจิงหวงเหมียว โรงละครไชน่าแกรนด์ และตึกวังหัว

สำหรับการคัดเลือกตัวดำเนินเรื่องในการถ่ายทำ สารคดีเรื่องนี้ได้คัดเลือกผู้ให้สัมภาษณ์ 7 ท่านเพื่อทำการสัมภาษณ์เชิงลึกตามลำดับ 1.จาง ก่าง ช่างภาพอิสระที่ให้ภาพสะท้อนของเมืองที่หายไป 2.ทัง จื้อหมิง ผู้อยู่อาศัยเก่าที่เห็นการเปลี่ยนแปลงของตรอกจินซือในปี 1940 และ 1950 3.เจิน เจี้ยนเจา คอลัมนิสต์ที่เขียนเกี่ยวกับหนานหนิงที่อาศัยอยู่ในตรอกหยินซือ 4.หวง เทียนหลิง ตัวแทนผู้สืบทอดเทคนิคการทำก๊วยเตี๋ยวเชิงจ้ำที่เติบโตขึ้นมาในสามสองตรอกชอกชอย 5.หวง เต๋อเจิงช่างตีทองในย่านสามถนนสองตรอกชอกชอย 6.เหลียว ฮุยหลิง ผู้ถ่ายทำวิดีโอสั้นภาพถ่ายทางอากาศเมืองหนานหนิง 7.จาง ถึงถึง ภัณฑารักษ์เมือง ตัวดำเนินเรื่องแต่ละตัวมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับสามถนนสองตรอกชอกชอย และในขณะเดียวกันตัวดำเนินเรื่องแต่ละตัวก็สอดคล้องกับภูมิหลังทางยุคสมัยที่ต่างกัน ซึ่งแต่ละคนก็มีความคิดที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของเมืองแตกต่างกัน

สำหรับการสร้างสรรค์ผลงาน ผู้วิจัยทำการสรุปเนื้อหาการสัมภาษณ์ตัวดำเนินเรื่องทั้ง 7 จากนั้นนำเนื้อหาในการถ่ายทำที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจับคู่เข้ากันเพื่อ

ดำเนินการติดต่อให้เสร็จสมบูรณ์ และสุดท้ายได้เป็นผลงานสร้างสรรค์สารคดีเรื่อง “ถนนหนทาง” ที่มีความยาว 78 นาที โดยใช้ภาพสะท้อนของจาก ก่าง เป็นบทนำเข้าสู่เรื่องราวของสารคดี ส่วนตัวดำเนินเรื่องที่เหลืออีก 6 ท่านก็จะถูกจัดเรียงตามลำดับของยุคสมัยที่สอดคล้องกันตามลำดับก่อนหลัง โดยมีการแบ่งตัวดำเนินเรื่อง 2 คนเป็น 1 กลุ่ม เท่ากับ 1 ช่วง ซึ่งสารคดีจะมีทั้งหมด 3 ช่วง แต่ละช่วงก็จะมีชื่อที่สอดคล้องกับชื่อเรื่องของสารคดีที่ว่า “ถนน” “หน” “ทาง” โดยผลงานสารคดีนี้ใช้วิธีการเล่าผ่านมุมมองคนใน (internal focalization) เพื่อถ่ายทอดภาพความเปลี่ยนแปลงของเมืองหนานหนิงผ่านสายตาผู้คนในยุคต่าง ๆ และสร้างบทสนทนาระหว่างอดีตและปัจจุบันของหนานหนิงผ่านประวัติศาสตร์มูซาปุระ และนำเสนอพื้นที่แห่งความทรงจำของเมืองหนานหนิงในหลากหลายมิติ เพื่อให้ความจำส่วนบุคคลสามารถเข้าสู่สายตาของสาธารณชนและสร้างให้กลายเป็นความทรงจำของเมืองหนานหนิง

ภาพที่ 5 ผลงานสารคดีเรื่อง “ถนนหนทาง” (Gao Chao, 2022)

ภาพที่ 6 โปสเตอร์ผลงานสารคดีเรื่อง “ถนนหนทาง” (Gao Chao, 2022)

<https://youtu.be/qqmYYLLydCo>

ภาพที่ 7 QR Code และLink สำหรับรับชมสารคดี (Gao Chao,2022)

6. การอภิปรายผล

จากการศึกษาการสร้างสรรค์สารคดีภาพลักษณ์เมือง การสำรวจเชิงลึกเกี่ยวกับย่านสามถนนสองตรอกชอกชอยของหนานหนิงจากหลากหลายมุมมอง และการวิเคราะห์ปัญหาที่มีอยู่ในการสร้างภาพลักษณ์เมืองผ่านสารคดีในปัจจุบันพบว่า การวางตำแหน่งของเมืองไม่แม่นยำ ไม่มีการเจาะลึกไปที่เอกลักษณ์ในท้องถิ่นของเมือง มุมมองการเล่าเรื่องไม่หลากหลาย ระยะห่างระหว่างสารคดีกับผู้ชมค่อนข้างมาก เนื้อหาซ้ำซ้อนไม่มีความแปลกใหม่ และยังขาดความเป็นเอกลักษณ์และความหมายแฝงทางวัฒนธรรมของเมือง

สำหรับการสร้างสรรค์สารคดีภาพลักษณ์เมืองนี้ได้มีการสร้างสรรค์จาก 3 มุมมองคือ การเล่าเรื่องผ่านวิดีโอในชีวิตประจำวัน ประวัติศาสตร์มูขปาฐะ และการเชื่อมโยงระหว่างคน-มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้-มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งได้แสดงให้เห็นภาพลักษณ์เมืองที่มีชีวิตชีวา สะท้อนถึงความทรงจำส่วนตัวและส่วนรวม และเสริมสร้างความหมายแฝงทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของเมือง โดยเรื่องราวในสารคดีได้ดำเนินเรื่องผ่านประชาชนทั่วไป เช่น จาง ก่าง ที่เป็นช่างภาพอิสระ ทาง จั๋วหมิง ผู้ที่อาศัยอยู่ในบ้านเก่าในตรอกจินซือ เจิน เจี้ยนเจา นักวิชาการที่อาศัยอยู่ในตรอกหยินซือ และหวง เต๋อเจิง ช่างตีทอง เป็นต้น สารคดีได้เผยให้เห็นถึงภาพสะท้อนของภาพลักษณ์เมืองหนานหนิงจากบุคคลตัวเล็ก ๆ เหล่านี้ การผสมผสานระหว่างประวัติศาสตร์มูขปาฐะและสารคดีเป็นวิธีการใหม่ในการแสดงออก นำเสนอและเผยแพร่ภาพลักษณ์ของเมือง ซึ่งสารคดีเรื่อง "ถนนหนทาง" ก็ได้ใช้วิธีการในรูปแบบนี้ โดยเน้นไปที่ประวัติศาสตร์มูขปาฐะแล้วใช้การถ่ายภาพจากระยะไกลเน้นไปที่ฉากที่สอดคล้องกับการบรรยายประวัติศาสตร์ โดยภายในระยะเวลาของสารคดีเกือบ 80 นาทีนั้นไม่มีการจำลองฉากประวัติศาสตร์ มีเพียงแค่ภาพสถานที่จริงจากตัวดำเนินเรื่องที่ประสบพบและการบรรยายประวัติศาสตร์ด้วยปากเปล่า เป็นการนำเสนอประสบการณ์ชีวิตของผู้คนที่แตกต่างกันในย่านสามถนนสองตรอกชอกชอย ในปัจจุบันย่านประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมไม่ใช่สัญลักษณ์ของสถานที่สำคัญอีกต่อไป แต่กลายเป็นสัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์

และสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่เชื่อมโยง ชาวหนานหนิงที่อยู่ห่างไกลจากบ้านเกิดให้เกิดความรู้สึกหววนคิดถึงบ้านเกิดอย่างต่อเนื่อง สถาปัตยกรรมทางประวัติศาสตร์ในย่านสามถนนสองตรอกชอกชอยเป็นหนึ่งในมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ ตลอดจนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้อย่างก๊วยเตี๋ยเซ็งจ๊ำและงานหัตถกรรมทำทองแบบดั้งเดิมได้เชื่อมโยงเข้าด้วยกันผ่านตัวดำเนินเรื่องจนกลายเป็น “พุดติกรรม” และ “พุดติกรรม” เหล่านี้ได้แสดงออกมาผ่านบริบทต่าง ๆ เป็นการแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คนและเมืองผ่านเมือง-สถาปัตยกรรม-เรื่องราว ซึ่งแต่เดิมที่ผู้คนหรือตัวสถาปัตยกรรมนั้นเป็นภาพลักษณ์ที่มีความคงที่ไม่มีเคลือบเคลือบไหว แต่ภาพลักษณ์ของหนานหนิงที่ถูกสร้างขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้คน สถาปัตยกรรม อาหารนี้ได้เกิดเป็นความชีวิตชีวา ซึ่งภาพลักษณ์เมืองในลักษณะเช่นนี้ก็จะให้ความทรงจำที่ลึกซึ้งให้กับผู้คน

สำหรับแนวทางหลักของการสร้างภาพลักษณ์เมืองด้วยสารคดีมีด้วยกัน 3 ด้านคือ 1.การเพิ่มความหมายทางคุณค่าที่มุ่งเน้นผู้คนเป็นศูนย์กลางจะเพิ่มคุณค่าให้กับภาพลักษณ์วัฒนธรรมของเมือง 2.การร้อยเรียงโชคชะตาของผู้คนและการเปลี่ยนแปลงของเมืองเข้าด้วยกันผ่านประวัติศาสตร์มุขปาฐะตามข้อเท็จจริง 3.การค้นหาคำถามของการเล่าเรื่องเล่าเล็ก ๆ (micro narrative) ออกจากการเรื่องเล่าขนาดใหญ่(grand narrative) และหากต้องการสร้างภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง เราต้องสร้างภาพลักษณ์ทางวัฒนธรรมชั้นใน ซึ่งภาพลักษณ์ของวัฒนธรรมเมืองชั้นในต้องเป็นสัญลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ตามลักษณะของเมือง แล้วนำมาดัดแปลงและแต่งเสริมอย่างมีศิลปะและออกแบบให้เป็นเนื้อหาที่สามารถสื่อความหมายเพื่อการเผยแพร่ได้ การนำการประวัติศาสตร์มุขปาฐะมาสร้างสรรค์เป็นผลงานสารคดีสามารถเพิ่มความน่าสนใจและความมีชีวิตให้กับภาพลักษณ์เมืองได้ โดยการเน้นไปที่การบรรยายประวัติศาสตร์ แล้วใช้เนื้อหาประวัติศาสตร์ที่ตัวดำเนินเรื่องหลักได้กล่าวถึงเป็นเนื้อหาหลัก จากนั้นใช้เส้นสลับที่ว่างเปล่าไม่มีเนื้อหา ไม่มีรูปภาพมาเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน สำหรับบทพูดที่ใช้ในสารคดีควรใช้ภาษาที่เรียบง่ายและเป็นกลางแทนภาษาเชิงอัตวิสัยที่มาจากความคิดเห็นส่วนตัวหรือภาษาเชิงยั่วยุเพื่อชี้นำอารมณ์ความรู้สึกของผู้ชม ไม่ใช่คำบรรยายประกอบเพื่อหลีกเลี่ยงการตีความตามอัตวิสัยของผู้สร้างสรรค์ การถ่ายภาพไม่ควรเจาะจงไปที่กลุ่มตัวดำเนินเรื่องหลักเพียงผู้เดียว เนื้อหาในการเล่าเรื่องไม่ใช่การเล่าเรื่องที่ยิ่งใหญ่ต่อไป แต่เป็นการเล่าเรื่องทั่วไปในชีวิตประจำวันของผู้คน และสารคดีเมืองควรเน้นไปที่บุคคลในประวัติศาสตร์โดยใช้มุมมองและทัศนคติแบบผู้คนทั่วไป แล้วเริ่มต้นจากมุมมองของแต่ละบุคคล แต่ละเหตุการณ์พยายามเปรียบเทียบชีวิตจริงของบุคคลนั้น ๆ กับประวัติศาสตร์ และผสมผสานการเล่าเรื่องกับภูมิหลังทางประวัติศาสตร์เข้าด้วยกัน เพื่อมองเห็นเส้นทางพัฒนาเมืองผ่านสิ่งเล็ก ๆ

7. ข้อเสนอแนะ

สารคดีเรื่อง “ถนนหนทาง” มีระยะเวลาทั้งเรื่องค่อนข้างยาว จึงเป็นการเพิ่มความยากของการตัดต่อในระดับหนึ่ง และในกระบวนการตัดต่ออย่างขาดโครงสร้างเรื่องราวที่แข็งแกร่ง ในการสร้างสรรค์สารคดีในอนาคต โครงสร้างของสารคดีควรต้องได้รับการออกแบบอย่างยืดหยุ่นร่วมกับเนื้อหาในการถ่ายทำ และควรเพิ่มอุปกรณ์ประกอบฉากหรือตัวดำเนินเรื่องหลักในการถ่ายทำ ควร

กระจายการเล่าเรื่องของตัวดำเนินเรื่องผ่านมุมมองของบุคคลที่สาม เพื่อทำให้เกิดโครงสร้างแบบ “รูปแบบเปลี่ยน แต่จิตวิญญาณไม่เปลี่ยน” และด้วยเส้นเรื่องและจังหวะของการเล่าเรื่องที่เปลี่ยนแปลงไปก็จะทำให้ผู้ชมสามารถจดจ่ออยู่กับผลงานเป็นเวลานานมากขึ้น และสามารถดึงดูดให้ผู้คนเกิดความอยากรู้อยากเห็นเรื่องราวดำเนินไปเรื่อย ๆ และสุดท้ายก็สร้างเป็นภาพลักษณ์เมืองผ่านจินตภาพออกมา

การสร้างภาพลักษณ์เมืองตามทฤษฎีการสร้างสารคดีของประเทศจีนยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น งานวิจัยหรือหนังสือที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภาพลักษณ์เมืองจากมุมมองของสารคดียังมีอยู่เป็นจำนวนน้อย คำแนะนำทางทฤษฎีสู่การปฏิบัติก็ยังอ่อนแออยู่ เพราะฉะนั้น การศึกษาครั้งนี้ที่มีการสร้างสรรค์ วิเคราะห์และสำรวจภาพลักษณ์เมืองหนานหนิงผ่านสารคดี จึงเป็นการพยายามที่จะเพิ่มพูนผลการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการสร้างสารคดีและภาพลักษณ์เมือง

เอกสารอ้างอิง

- Bai Yuanjun.(2017). Comprehensive evaluation of walkability and optimization design of “Three Streets and Two Alleys” historical and cultural blocks in Nanning City. Doctoral dissertation: South China University of Technology.
- Parker R.E. (1987). Urban Sociology. Translated by Kang Shaobang. Beijing: Huaxia Publishing House.
- Cities: Conservation of Historic Districts and Historic Buildings (2012) Nanning: Urban Construction in Guangxi. (7).